

Uluslararası Hukuk'ta Soykırım Suçu ve Meşru Müdafaa Hakkı: İsrail'in Gazze Saldırısının Adlandırılması Sorunu

Yunus Can Polat

<https://orcid.org/0000-0002-2865-0473>

Harran Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Kamu Yönetimi Bölümü, Şanlıurfa

Özet

Hamas'ın 7 Ekim 2023'te İsrail'e yönelik Aksa Tufanı adını verdiği beklenmedik ve geniş çaplı saldırıların ardından İsrail'in verdiği karşılık, Gazze halkının temiz su, gıda, sağlık ve eğitim haklarından mahrum bırakıldığı, on binlerce sivilin öldürüldüğü ve yaralandığı bir yıpratma saldırısına dönüşmüştür. Uluslararası toplum bileşenleri, süregiden çatışma ve katliamları yalnızca ahlakilik ve yasalılık çerçevesinden eleştirmemiş, bu olayların uluslararası hukuk açısından nasıl anlaşılması ve adlandırılması gerektiğine dair de sorular sormuştur. ABD, İngiltere, Almanya gibi ülkelerin başı çektiği Batı hükümetleri İsrail'in bir yıla yakın süredir devam eden hava ve kara hareketlerini, bu devletin kendisini koruma hakkı ve uluslararası hukuktan kaynaklanan meşru müdafaa hakkı zemininde değerlendirmektedir. Bu yoruma mesafeli yaklaşan ve saldırıları eleştiren kamuoyu bileşenleri, uluslararası örgüt temsilcileri, uzmanlar ve hükümetler ise, Gazze'de Eylül 2024 itibarıyla yaklaşık 42.000 sivilin hayatını kaybettiği, konutların %90'ının kısmen ya da tamamen tahrip edildiği, nüfusun neredeyse tamamının zorla yerinden edildiği, eğitim, sağlık gibi temel hizmetlerin felce uğradığı, hastane ve okulların büyük kısmının yıkıldığı ve bölgeye temiz su, yiyecek ve yakıt girişinin engellendiği bu süreci bir soykırım olarak nitelendirmektedir. Bu makale İsrail'in Gazze saldırılarının meşru müdafaa hakkı temelinde açıklanıp açıklanamayacağını ve İsrail'in sahadaki eylemlerinin soykırım suçu olarak adlandırılıp adlandırılmayacağını uluslararası sözleşmeler, yargı kararları, doktrin ve sahadan yansıyan veriler üzerinden değerlendirmektedir.

Anahtar Kelimeler: Hamas, Soykırım, Gazze Soykırımı, İsrail, Meşru Müdafaa Hakkı

The Crime of Genocide and the Right to Self-Defense in International Law: The Problem of Naming Israel's Attack on Gaza

Abstract

In the wake of Hamas' large-scale and unexpected assault on Israel on 7 October 2023, an event termed the "Al-Aqsa Flood," Israel's counteraction evolved into an extended military campaign. This offensive led to a staggering number of civilian casualties in Gaza, with tens of thousands dead or wounded. Additionally, the people of Gaza have been deprived of fundamental rights, including access to clean water, food, healthcare, and education. The international community has reacted not only with moral outrage but has also raised legal concerns, questioning how these events align with international law.

Several Western nations, notably the United States, the United Kingdom, and Germany, have justified Israel's ongoing military operations—which have persisted for nearly a year—on the grounds of Israel's right to self-defence under international law. However, many other actors, including public figures, international organizations, legal experts, and critical governments, have contested this justification. Instead, they characterize Israel's actions as potentially amounting to genocide. By September 2024, reports indicate that approximately 42,000 civilians had lost their lives in Gaza, with over 90% of homes destroyed or heavily damaged. Moreover, the region has witnessed almost total displacement, with the collapse of essential services such as healthcare and education. Access to necessities like clean water, food, and fuel has been severely obstructed, compounding the humanitarian crisis. This article seeks to examine whether Israel's military operations in Gaza can be defended under the legal principle of self-defence, and whether these actions, as observed on the ground, might constitute the crime of genocide. The analysis draws on relevant international treaties, judicial decisions, academic discourse, and empirical data from the conflict zone.

Keywords: Hamas, Genocide, Gaza Genocide, Israel, Self-Defence in International Law

Giriş

Modern uluslararası sistemin ve uluslararası hukukun doğum tarihi olarak gösterilen 1648 yılı hiç şüphesiz kendisine kurucu önem atfedilen bir Uluslararası İlişkiler (UI) disiplini mitidir. Bu durum bir yana bırakılırsa, uluslararası hukukun kurumsallaşma sancıları çeken kapitalist iktisadi-politik sistemin kendi varlığını, dışarıya karşı çizdiği sınırlar ve içeride tahayyül edilen egemen eşitlik ilkesi üzerinden tahkim etme aparatı olarak ortaya çıkartıldığı ve kurumsallaştığı söylenebilir. Uluslararası hukuk düzeninin bizatihi kendisi küresel adaletsizliği kurumsallaştıran normatif bir yapıdır ve Bosna, Rwanda, Gazze gibi etik kaygıların öne çıktığı örnekler üzerinden kendi prestijini ve varlık nedenini yeniden inşa etmektedir. Uluslararası hukuk düzeninin bizatihi kendisi, tarihsel kapitalizm coğrafi olarak periferiye doğru yayılırken, merkezde yer alan ülkelerin çıkarlarının periferiye karşı korunması sürecinde ortaya çıkmıştır. Bu çerçevede Avrupalıların 1492'de hem Amerika'da hem İber Yarımadası'nda giriştikleri çift yönlü yayılma ile Wilson ilkeleri ve self-determinasyon hakkı üzerinden ulus-devlet formunun yerküreye yayılma hareketi arasında bir bağ kurulabilir. Ancak bu çalışmanın amacı uluslararası hukuku eleştirel bağlamda ele almak değil, İsrail'in Filistin'deki eylemlerini mevcut uluslararası hukuk düzeni açısından incelemektir.

Uluslararası kuruluşların sahadaki duruma ilişkin raporlarında ve medyada İsrail'in sahada savaş suçları işlediğine, uluslararası insancıl hukuku ihlal ettiğine ve özel olarak insanlığa karşı suçlar ve etnik temizlik suçu işlediğine dair iddialar dile getirilmektedir (UNHRC 55/73, 2024) Ancak tüm diğer suçlar gibi soykırım suçunun da varlığının ispat edilmesi ve tanımlanması ancak teknik ve hukuki bir süreç sonunda mümkün olabilir. Bu çerçevede Güney Afrika Cumhuriyeti tarafından Uluslararası Adalet Divanı'na yapılan başvuruda İsrail'in Gazze'de giriştiği eylemlerin BM 1948 Soykırım Sözleşmesi'ni ihlal ettiği suçlamasında bulunulmuştur (ICJ, 2024a). Davanın sonuçlanması uzun bir süreç olacaksa da Uluslararası Adalet Divanı Mayıs 2024'e kadar aldığı üç ara kararla Gazze'de soykırım suçunun işlendiğine dair şüpheleri doğrulamış ve acil önlem alınmasını istemiştir (ICJ, 2024b). Benzer şekilde Uluslararası Ceza Mahkemesi Savcısı İsrail başbakanı, İsrail Savunma bakanı ve Hamas yöneticileri hakkında Roma Statüsü'nün insanlığa karşı suçlar ve savaş suçlarına ilişkin maddelerini ihlal ettikleri gerekçesiyle yakalama emri çıkartılması talebinde bulunulmuştur (ICC, 2024). Ancak gerek konuya ilişkin akademik literatürde gerekse medyada, bürokratik ve politik elitlerin söylemlerinde Gazze'de yaşanan durumun niteliğine ilişkin hukuksal bir adlandırma üzerinde uzlaşa sağlanamamıştır.

Batı kamuoyunda konuya ilişkin İsrail tezleri kabul edilmekte ve Gazze saldırısı İsrail'in kendisini koruma hakkı ve meşru müdafaa zemininde ele alınmaktadır. Oysa uluslararası hukuktan kaynaklanan meşru müdafaa hakkını ortaya çıkartan durumlar ve bu hakkın sınırları belirli ve açıktır. Ayrıca soykırım suçunun oluşup oluşmadığı meselesi uluslararası sözleşmeler ve emsal kararlar üzerinden anlaşılabilir, öznel yoruma mahal bırakmayan teknik bir konudur. Soykırım, insanlığa karşı işlenen en ağır suçlardan biridir ve uluslararası hukukta kesin bir tanımı bulunmaktadır; bununla birlikte, Gazze'deki mevcut durumun uluslararası kamuoyu tarafından tanımlanması, yalnızca hukuksal ve teknik bir mesele değildir ve uluslararası ilişkilerin başat aktörlerinin politik tutumlarıyla da ilintilidir. Bu durum aktör davranışlarının uluslararası hukuk açısından adlandırılmasının uluslararası politikada hala önemli bir etkiye sahip olmasından kaynaklanmaktadır zira adlandırma eylemi anlatıları çerçevelenmekte, uluslararası tepkileri belirlemekte ve derin hukuki ve ahlaki sonuçlar doğurmaktadır. Bu nedenle İsrail'in eylemlerinin 1948 Soykırım Suçunun Önlenmesi ve Cezalandırılması Sözleşmesi'nde tanımlandığı şekilde (United Nations Resolution 260A (III), 1948), ulusal, etnik, ırksal veya dini bir grubu tamamen veya kısmen yok etmek amacıyla işlendiğini kabul ederek soykırım suçu olarak tanımlamak (Çoban 2008; Nişancı, 2021; Özarlan, 2014) Uluslararası Adalet Divanı'nın titizlikle alacağı ve ciddi sonuçlar doğuracak bir tanımlama olacaktır. Bu hukuki adlandırma hem belirli yasak fiillerin sahada işlenmiş olmasını hem de korunan bir grubu ortadan kaldırmak için özel bir niyetin varlığını (dolus specialis) gerektirmektedir.

Ruanda Uluslararası Ceza Mahkemesi'nde görülen Akayesu ve Uluslararası Adalet Divanı'nda görülen Bosna Hersek v. Sırbistan ve Karadağ gibi davalar, dolus specialis'in kanıtlanması için gerekli delillerin neler olduğuna ve bunların nasıl inceleneceğine referans olan dönüm noktası niteliğinde davalardır. Bu davalar uluslararası ilişkiler öğrencileri ve hukukçulara, uluslararası hukukta soykırım meselesini ele alırken, şiddetin sistematik niteliği, zulmün ölçüğü ve faillerin insanlıktan çıkarıcı bir dil

Uluslararası Hukuk'ta Soykırım Suçu ve Meşru Müdafaa Hakkı: İsrail'in Gazze Saldırısının Adlandırılması Sorunu

kullanıp kullanmaması gibi belirli ölçüde subjektif gibi görünen detayların da dikkate alınması gerektiğini göstermektedir. İsrail'in Gazze saldırısında sivil yapıların hedef alınması, Eylül 2024 itibarıyla 41.000'i geçen yoğun sivil kayıplar (Majed, 2024), milyonlarca insanın yerinden edilmesi, yaşamsal altyapının yok edilmesi gibi eylemler ile gıda, sağlık gibi temel hizmetlere erişimi kısıtlayan politikaların uluslararası kuruluşlar tarafından rapor edilmesi sözleşmede işaret edilen yasak eylemlerin varlığını göstermekte; bununla birlikte, İsraili politikacılar ve yetkililerin kamuya açık beyanları da soykırım niyetinin varlığına dair makul bir şüphe uyandırmaktadır.

Bu çalışma, İsrail'in Gazze'deki eylemlerinin uluslararası hukuk kapsamında soykırım suçu olarak tanımlanıp tanımlanamayacağı sorusunu sormakta, bu soruyu yanıtlayabilmek için 1948 Soykırım Suçunun Önlenmesi ve Cezalandırılması Sözleşmesi'nde işaret edilen maddi ve manevi kriterlerin Gazze saldırısında mevcut olup olmadığını, sahadan yansıyan veriler üzerinden analiz etmeyi amaçlamaktadır. Bu bağlamda çalışma ilk olarak Gazze saldırısını meşru müdafaa ve İsrail'in kendisini koruma hakkı perspektifinden tasvir eden hakim anlatının geçerliliğini sorgulayacaktır. Zira sahada yaşananların soykırım olmadığını ve İsrail'in terörist bir örgüte karşı meşru müdafaa hakkı kapsamında değerlendirilmesi gerektiğini ifade eden geniş bir kamuoyu bulunmaktadır. Bu bağlamda ikinci olarak, saldırının meşru müdafaa hakkının sınırlarını aşan boyutları ele alınarak İsrail'in 7 Ekim'den itibaren Gazze'de giriştiği eylemler, savaş suçları, insanlığa karşı suçlar ve etnik temizlik gibi uluslararası suçlar açısından değerlendirilecektir. Son olarak soykırım kavramı, yasal çerçevesi ve İsrail'in eylemlerinin bu çerçeveye uyup uymadığı tartışılacaktır.

İsrail'in Gazze Saldırılarının Meşru Müdafaa Hakkı Açısından Değerlendirilmesi

İsrail'in Hamas'ın 7 Ekim 2023'te düzenlediği saldırıların ardından Gazze'ye düzenlediği hava ve kara hareketleri gerek İsrail gerekse başta Amerika Birleşik Devletleri olmak üzere batılı devletler tarafından meşru müdafaa olarak nitelendirildi. Saldırının hemen ardından 9 Ekim 2023'te Almanya, Fransa, İtalya, Birleşik Krallık ve Amerika Birleşik Devletleri yayınladıkları ortak bir deklarasyonla Hamas'ın 7 Ekim saldırılarını kınarken, İsrail'in meşru müdafaa hakkını koordineli bir biçimde destekleyeceklerini açıkladılar (White House, 2023). İsrail saldırılarında hayatını kaybeden sivillerin sayısının on binlerle ifade edilmeye başladığı sonraki aylarda da gerek batılı hükümetlerin İsrail'in kendisini koruma hakkı söylemiyle temellendirdikleri destek gerekse yılda 4 milyar doları bulan ABD yardımı ve silah sevkiyatı devam etti (Borger, 2024). Bu çerçevede başta ABD olmak üzere Batılı devletler İsrail'in saldırılarını sürdürebilmesi için gereksinim duyduğu silah mühimmat ve teçhizat desteğini kesintisiz olarak sağladılar (Doğru, 2024). Bu maddi desteğin kesintisiz olarak sürdürülebilmesi, desteğin kamuoylarında iyi bir biçimde gerekçelendirilebilmesine ve anlatılabilmesine bağlıydı. Bu çerçevede 2023 yılının Ekim ayından itibaren Batı hükümetleri ve medyası tarafından İsrail saldırılarını meşru müdafaa temelinde anlatan bir retorik kurgulanırken, artan sivil ölümler, açlık, susuzluk, yerinden edilme ve yaşanan devasa yıkıma karşı Batı kamuoylarında yükselen sesler yer yer zor gücüne ve kovuşturmaya dayanan bir sertlikle bastırıldı (Thompson ve Marquez, 2024). Bu çerçevede İsrail'in Gazze'de uluslararası suçlar işlemiş olabileceği, sahadan yansıyan delillerin çeşitli savaş suçları, insanlığa karşı suçlar, etnik temizlik suçu ve soykırım suçu şüphesini uyandırdığını dile getirmek ve çatışan taraflar arasında bir an önce ateşkes talep etmek bir tür antisemitist söylemin parçası olarak ele alındı (Fitzgerald ve Debusmann, 2024). Kendisine karşı en ufak eleştiriye antisemitizm yaftalamasıyla savuşturan bu retorik kendisini inşa ederken en temele meşru müdafaa hakkını yerleştirmesinden hareketle, çalışmanın bu kısmında bu hakkın ne olduğunu ve İsrail'in eylemlerinin bu kapsamda değerlendirilip değerlendirilemeyeceğini netleştirebilmek önemlidir.

Napolyon Savaşlarını sona erdiren 1815 Viyana Kongresi Eski Rejimi Avrupa'ya geri getirirse de onu koruyabilmek için yeterli olmamış, 1830, 1848 devrimleri ulusal hareketlerin ve ulus devletlerin Avrupa siyasi haritasındaki yerlerini sağlamlaştırmıştır (Tellal, 2015). Yeni ulusların birbiriyle iktisadi ve siyasal bir rekabet halinde olduğu ve devlet erkine talip oldukları uluslararası ilişkiler ortamı kapitalizmin periferiye yayılma eğilimi ve kendi iç çelişkileri ile de birleşince Birinci Dünya Savaşı tarihin o güne kadar gördüğü en büyük kitlesel yıkım şeklinde ortaya çıktı. Yıkımın, askeri ve sivil kayıpların yarattığı şok o derece büyüktü ki, bir daha bu ölçekte bir savaşın yaşanmaması için gerekli önlemlerin alınması gerektiğine dair insani idealleri temel alan diplomatik çabalar, dünyanın hemen her yerinde coşkuyla karşılandı. Wilson İlkeleri ve Milletler Cemiyeti sisteminin en nihai kertede, ABD'nin

Uluslararası Hukuk'ta Soykırım Suçu ve Meşru Müdafaa Hakkı: İsrail'in Gazze Saldırısının Adlandırılması Sorunu

küresel iktisada, kendi kurduğu ve desteklediği bir uluslararası ilişkiler sistemi üzerinden nizam verme arzusuna hizmet ettiğine dair eleştiriler, savaşın yıkıntıları arasında ya hiç duyulmadı ya da cılız kaldı. Kuvvet kullanımını doğrudan yasaklamamış olan Milletler Cemiyeti anlaşması silahsızlanma ve anlaşmazlıkların barışçıl yollardan çözülmesine vurgu yapmış (League of Nations, 1919); 1928 tarihli Kellogg-Briand Paktı ise savaşı uluslararası politikanın bir aracı olmaktan çıkartmayı öngörmüştür (Kellogg-Briand Pact, 1928). Ancak iki savaş arası dönemde atılan bu adımlar, herhangi bir yaptırım mekanizmasına sahip olmadıklarından, İtalya-Habeşistan ve Japonya-Mançurya örneklerinde görüldüğü gibi işlevsiz kalmışlardır (Polat, 2020). İkinci Dünya Savaşı sonrasında kurulan Birleşmiş Milletler, madde 2/4'te uluslararası ilişkilerde kuvvet kullanılmasını ve kuvvet kullanma tehdidine başvurulmasını yasaklamıştır. BM Şartına göre bunun iki istisnası vardır. İlki 39. madde ve devamında ele alınan uluslararası barış ve güvenliği tehdit eden durumlara karşı BM Güvenlik Konseyinin alacağı bir kararla müdahale etmesidir. Kuvvet kullanma yasağının ikinci istisnası olan meşru müdafaa ise BM Şartı'nın 51. maddesinde şu şekilde düzenlenmiştir:

Bu Antlaşmanın hiçbir hükmü, Birleşmiş Milletler üyelerinden birinin silahlı bir saldırıya hedef olması halinde, Güvenlik Konseyi uluslararası barış ve güvenliğin korunması için gerekli önlemleri almaya dek, bu üyenin doğal olan bireysel ya da ortak meşru savunma hakkına halel getirmez.

Üyelerin bu meşru savunma hakkını kullanırken aldıkları önlemler hemen Güvenlik Konseyi'ne bildirilir ve Konsey'in işbu antlaşma gereğince uluslararası barış ve güvenliğin korunması ya da yeniden kurulması için gerekli göreceği biçimde her an hareket etme yetki ve görevini hiçbir biçimde etkilemez."

51. madde meşru müdafaa hakkının bir BM üyesinin silahlı saldırıya maruz kalması durumunda söz konusu olabileceğini ve hakkın, Güvenlik Konseyi'nin müdahalesi ile son bulacağını ifade etmektedir. Silahlı saldırı fiili Genel Kurul'un 1974 tarihli A/3314 sayılı kararında (United Nations Resolution 3314 (XXIX), 1974) açıklanmış ve hangi eylemlerin silahlı saldırı olduğu şu şekilde sıralanmıştır:

a- Bir devletin silahlı kuvvetlerinin diğer bir devleti istila etmesi veya ona hücum etmesi veya ne kadar geçici olursa olsun, böyle bir istiladan veya hücumdan ileri gelen herhangi bir askeri işgal veya kuvvet yoluyla başka bir devletin ülkesinin veya bir bölümünün ilhakı;

b- Bir devletin silahlı kuvvetlerinin, başka bir devletin ülkesini bombardıman etmesi veya bir Devletin diğer bir devletin ülkesine karşı herhangi bir şekilde silah kullanması;

c- Bir devletin liman veya kıyılarının diğer bir devletin silahlı kuvvetleri tarafından abluka altına alınması;

d- Bir devletin silahlı kuvvetleriyle başka bir devletin kara, deniz veya hava kuvvetlerine veya deniz veya hava filolarına saldırması;

e- Bir Devletin başka bir devlette sonuncusuyla yapılan bir anlaşmaya göre bulunan silahlı kuvvetlerinin o anlaşmada öngörülen hükümlere aykırı bir şekilde kullanılması veya bu silahlı kuvvetlerinin varlığının bu ülkede anlaşmanın sona ermesinden sonra da sürdürülmesi;

f- Ülkesini başka bir devletin emrine veren bir devletin, ülkesinin o devlet tarafından üçüncü bir devlete karşı saldırı amacıyla kullanılmasına izin vermesi;

g- Bir devlet tarafından veya bir devlet adına diğer bir devlete karşı yukarıda listesi verilen fiillere varan veya o ölçekte olan silahlı kuvvet fiillerini icra eden silahlı çetelerin, grupların, gayri nizami askerlerin veya paralı askerlerin gönderilmesi veya bu gibi fiillere önemli ölçüde katılması.

Kararın bir devletin liman veya kıyılarının diğer bir devletin silahlı kuvvetleri tarafından abluka altına alınması durumunu silahlı saldırı sayan d bendi göz önünde bulundurulduğunda, İsrail'in 7 Ekim 2023 saldırılarının ardından meşru müdafaa hakkına sahip olup olmadığı bir tarafa, Filistin'in çeşitli parçalarında İsrail'in uzun yıllardır uyguladığı ablukaların Filistinlilere meşru müdafaa hakkı veren bir silahlı saldırı eylemi olduğu öne sürülebilir (Acer, 2023). Ancak uluslararası hukuk gerek Uluslararası Adalet Divanı'nın 1986 tarihli Nikaragua Kararında gerekse 11 Eylül eylemleri sonrasında 1368 ve 1373 Sayılı kararlarda silahlı saldırının tanımının geniş yorumlanmasının önünü tıkamış; Nikaragua'ya ne de 11 Eylül saldırılarına maruz kalan ABD'ye açıkça meşru müdafaa hakkı vermemiştir (ICJ Nicaragua ve

Uluslararası Hukuk'ta Soykırım Suçu ve Meşru Müdafaa Hakkı: İsrail'in Gazze Saldırısının Adlandırılması Sorunu

USA, 1986; UN Resolution 1368, 2001; Un Resolution 1373). Kaldı ki Kuvvet Kullanma yasağının istisnalarından biri olan meşru müdafaa hakkı her türden ve ölçekte silahlı saldırıya zemin hazırlayan sınırsız bir hak değildir ve katı bir şekilde yorumlanmalıdır (Acer, 2023). Bu hakka dayandırılarak alınacak savunma tedbirleri, saldırıyı püskürtmek için gerekli ve ortaya çıkan tehditle orantılı olmalıdır (Hoogh, 2006). Hakkın kullanımı ile saldırı arasında zamansal bir boşluk olmamalı (Karadağ 2016), karşı saldırı uluslararası insancıl hukuka ve sivillerin korunması ile ilgili sözleşmelere uygun olmalı ve acilen Güvenlik Konseyi'ne bildirilmelidir (Batur Yamaner, et al., 2016). İsrail Gazze'den kendi topraklarına yönelen roket saldırılarına karşı daha önceki yıllarda da misillemelerde bulunmuştur. 2008-2009 yıllarında yürütülen Dökme Kurşun Operasyonu'nda 1400 sivil, 2014 yılındaki Koruyucu Hat Operasyonu'nda 2200 sivil hayatını kaybetmiştir (UNHRC, 2015). Bu misillemelerin tamamı İsrail'in uluslararası hukukta yer alan meşru müdafaa kavramının sınırlarını aştığını, Gazze gibi sivil nüfusun çok yoğun yaşadığı dar bir alanda ağır silahlar ve bombardıman araçlarının kullanımının bu hakkın orantılılık ve aciliyet (zamansallık) gibi kriterlerini (Dinstein, 2011) görmezden gelerek içini boşalttığını göstermektedir. 7 Ekim'den sonra gerçekleştirilen İsrail saldırıları geçmişteki bu örneklerle kıyas kabul etmeyecek derecede yüksek sivil kayıplarına yol açmıştır.

Hamas'ın saldırılarına karşı İsrail'in kendisini savunma hakkı olsa da bu savunma hakkının meşru müdafaa hakkı ile gerekçelendirilebilmesi ancak ölçülü ve orantılı bir güç kullanımı ile mümkün olabilirdi (Kretzmer, 2013). Ancak sivil kayıp sayısının Birleşmiş Milletler raporlarına göre 40.000'i aştığı (Türk, 2024) mevcut şartlar altında bu durumdan bahsedebilmek olanaksızdır. Yukarıda belirtildiği gibi meşru müdafaa hakkının iddia edilebilmesi için aciliyet, gereklilik ve orantılılık kriterlerinin yanında, verilecek askeri yanıtın uluslararası insancıl hukuka uygunluğu da aranmaktadır (Mızrak, 2024). Ancak İsrail Gazze'de yürüttüğü hava ve kara hareketlerinde 1949 Cenevre Sözleşmeleri'nin hastalar, yaralılar, savaş esirleri ve sivilleri ilgilendiren tüm maddelerini ve 1977 tarihli ek protokolleri (Batur Yamaner, et al., 2016) ihlal etmiştir. Gazze saldırısı, 51. maddenin verdiği hakkın çok ötesine geçerek yaralıların, hastaların, esirlerin ve sivil halkın kontrolsüzce öldürüldüğü bir toplu intikam ve cezalandırma hareketine dönüşmüştür. Tüm bu tablo İsrail'in Gazze saldırılarının uluslararası hukuktan kaynaklanan meşru müdafaa hakkı kapsamında değerlendirilemeyeceğini göstermektedir.

Soykırım Kavramı, Yasal Çerçevesi ve İsrail'in Gazze Saldırısının Soykırım Suçu Açısından Değerlendirilmesi

İsrail'in Gazze saldırısının soykırım olarak adlandırılıp adlandırılmayacağı sorusunda ilk bakılması gereken yer soykırım suçunun ne olduğu ve uluslararası hukuk açısından nasıl ele alındığıdır. Bu nedenle çalışmanın bu bölümü bir eylemin hangi durumlar ve şartlar altında soykırım suçu olarak tanımlanabileceğine dair hukuki kriterler ile buna ilişkin emsalleri analiz etmektir. Uluslararası hukukta insanlığa karşı işlenen en ağır suçlardan biri olarak kabul edilen soykırım bir terim olarak ilk kez İkinci Dünya Savaşı'nda işlenen suçlara ve Holokost'a tepki olarak (Schabas, 2000), Raphael Lemkin'in 1944 tarihli Axis Rule in Occupied Europe adlı eserinde ulusal, etnik, ırksal veya dini bir grubun sistematik ve kasıtlı olarak yok edilmesini tanımlamak ve bu tür suçların önlenmesi ve cezalandırılmasını sağlayabilmek için yasal bir çerçeveye olan ihtiyacı ifade edebilmek amacıyla kullanılmıştır (Lemkin, 1944). Lemkin genocide kavramını, Grekçe kabile anlamına gelen genos sözcüğü ile Latince öldürmek anlamına gelen cide sözcüğünü harmanlayarak yaratmıştır. Soykırım, uluslararası hukukta ilk kez 1946 yılında Birleşmiş Milletler Genel Kurulu'nun 96(I) sayılı kararı ile bir suç olarak tanımlanmıştır. Kararda:

- a) Soykırımın ırksal, dinsel, siyasi ve diğer gruplara karşı işlenen ve bu grupların varlıklarını sürdürme haklarını ortadan kaldırmaya yönelik bir suç olduğu,
- b) Soykırımın etkileri açısından tüm ulusları ilgilendirdiği ve Birleşmiş Milletler'in temel ilkelerine aykırı olduğu,
- c) Bu suçun hiçbir koşulda meşru görülemeyeceği ve fail ya da destekçilerinin kimliklerinin ya da konumlarının önemsiz olduğu vurgulanmıştır.

Ayrıca, üye devletler, soykırım suçunu önlemek ve cezalandırmak amacıyla gerekli yasaları çıkarmaya teşvik edilmiş ve soykırım ile mücadele için uluslararası işbirliğinin gerekliliğine dikkat

Uluslararası Hukuk'ta Soykırım Suçu ve Meşru Müdafaa Hakkı: İsrail'in Gazze Saldırısının Adlandırılması Sorunu

çekilerek, bir soykırım sözleşmesinin hazırlanması ihtiyacı ortaya konulmuştur (Alpyavuz 2009). Birleşmiş Milletler Genel Kurulu tarafından bu ihtiyacın neticesi olarak kabul edilen, 9 Aralık 1948 tarihli Soykırım Suçunun Önlenmesi ve Cezalandırılması Sözleşmesi, imzacı devletlere soykırımı önleme ve cezalandırma yükümlülüğü getiren ilk uluslararası anlaşma olması nedeniyle çığır açıcı niteliktedir (Schabas, 2000). Sözleşmede soykırım 'ulusal, ırksal, etnik ya da dinsel bir grubu var oldukları haliyle tamamen ya da kısmen yok etme kastı ile işlenen eylemler olarak tanımlanmaktadır (United Nations Resolution 260A (III), 1948). Bu eylemler sözleşmenin ikinci maddesinde sıralanmıştır:

- a) Grubun üyelerini öldürme;
- b) Grubun üyelerine ağır bedensel ya da zihinsel zarar verme;
- c) Grubu tamamen ya da kısmen yok etmeye yönelik yaşam koşulları altında kasıtlı olarak tutma;
- d) Gruptaki doğumları engelleyecek önlemler oluşturma;
- e) Gruba ait çocukları onlardan ayırma ve başka bir gruba nakletme.

Sözleşmenin üçüncü maddesi cezalandırılabilir eylemleri şu şekilde sıralamaktadır:

- a) Soykırım;
- b) Soykırım yapma üzere plan yapmak, ittifak kurmak;
- c) Soykırımı gerçekleştirmek üzere doğrudan ve aleni kışkırtmada bulunmak;
- d) Soykırım girişiminde bulunmak;
- e) Soykırım suçuna katılmak.

Sözleşmede bir soykırımın yasal unsurlarının iki temel bileşenden oluştuğu görülmektedir. Actus reus (fiziksel eylemler, suçun maddi unsuru) ve mens rea (manevi unsur) (Başer, 2022; Şare, 2020; Değer, 2009;). Actus reus, sözleşmenin ikinci maddesinde ele alınan grup üyelerini öldürmek, ciddi bedensel veya zihinsel zarara neden olmak, fiziksel yıkıma yol açacak koşulları kasten yaratmak, doğumları önlemeye yönelik tedbirler uygulamak ve çocukları zorla başka bir gruba nakletmek gibi eylemleri içerir. Mens rea ise manevi unsurunu ifade eder. Genel hukuk teorisinde suç eyleminin ortaya çıkabilmesi için suçun hem maddi hem manevi unsurlarının bulunması gerekmektedir. Bu nedenle soykırım suçunda da diğer her suçta olduğu gibi actus non facit reum nisi mens sit rea ilkesi gereğince failin manevi olarak suçu işleme isteği, suçlu bir zihin yani mens rea aranır. Soykırım Sözleşmesi incelendiğinde soykırım suçunun oluşmuş olduğunu gösteren manevi unsurun herhangi bir kasıt değil, dolus specialis (Aksar, 2009; Kaplan, 2013) yani özel kasıt olması gerektiği görülmektedir. Yani soykırım suçu genel değil, özel bir kast gerektirmekte, soykırımı diğer suçlardan ayıran şey onun manevi unsurunun özel karakteri olmasıdır. Bu, failin yasaklanan sonuca ulaşmak için kasten hareket ettiği ve ulusal, etnik, ırksal ya da dinsel bir grubu kısmen ya da tamamen yok etme amacıyla hareket etmiş olması gerektiği anlamına gelir. Özel kasıt genellikle eylemlerin sistematik doğasından, ölçeğinden ve grubu hedef alan bir plan veya politikanın varlığından çıkarılır (Çoban, 2008).

Olası çıkarıma ilişkin yasal standartlar uluslararası içtihatlar yoluyla geliştirilmiş olmakla birlikte, bu içtihatlardan kasıt tespit etmek için bağlamın ve failerin eylemlerinin kapsamlı bir analizinin gerektiği anlaşılmaktadır. Ancak özel kasıtı kanıtlamak genellikle zordur. Bu zorluk siyasi ya da askeri nedenlerle girilen eylemler ile grubun varlığını tümünden ya da kısmen ortadan kaldırmaya yönelik eylemler arasında çizgi çekmenin karmaşıklığından (Schabas, 2000) kaynaklanmaktaysa da Gazze örneğinde bu karmaşıklığın altından kalkabilmek emsal davalara bakarak mümkündür.

Liderler, politikacılar, bürokratlar, yüksek rütbeli askerler ve genel olarak yöneticilerin kayıt altına alınmış beyanatları, kasıt unsurunun var olduğunu gösteren en net delillerdir. Özel kastın varlığını tespitinde politikacı ve yöneticilerin kurguladıkları retorik ve beyanatlarındaki kışkırtmanın rolü kritiktir zira sözleşme, yukarıda değinildiği üzere soykırım suçunu işlemeye doğrudan ve alenen tahriki de bir suç olarak tanımlamaktadır. Bu bağlamda karşı grubu insandışılaştıran, nefret söylemleri ve medya kampanyası Nahimana, Barayagviza ve Ngeze davasında da görülebileceği gibi, soykırım niyetinin ve özel kastın göstergesi olarak kabul edilebilir (Kagan, 2008). Bu emsal Gazze saldırısı sırasında

Uluslararası Hukuk'ta Soykırım Suçu ve Meşru Müdafaa Hakkı: İsrail'in Gazze Saldırısının Adlandırılması Sorunu

Filistinlilerin medyada ve liderlerin söylemlerinde insandılaştırılmaları (Medet, 2003) üzerinden İsrail kamuoyunun yeniden inşası ve soykırım niyetin belgelenmesi bağlamında önemlidir. Yöneticiler ve liderlerin retorik ve beyanatları içerisinde soykırım yapılmasına dair bir komplo, bir araya gelme ve örtük ya da açık bir planlamanın varlığı da tespit edilebilir ki bu özel kastın varlığını ispat edebilmeyi kolaylaştırmaktadır. Nitekim Ruanda Kambanda davasında hükümet düzeyinde soykırımı ilişkin bir planın tespit edilmiş olması özel kastın varlığını ispat eden bir delil olarak görülmüştür (ICTR 97-23-S, 1998).

Kasıt grubun tamamına yönelik olabileceği gibi üyelerin bir kısmına da yönelik olabilir. Örneğin Eski Yugoslavya Uluslararası Ceza Mahkemesi Krstić davasında, Srebrenica'da Bosnalı Müslümanlara yönelik yapılan katliamları, kurbanlar grubun sadece bir kısmını temsil etmesine rağmen (belirli bir yaşın üzerindeki erkekler) soykırım olarak kabul etmiştir (ICTY IT 98-33, 2004), zira mahkeme, Sırp kuvvetlerinin amacının o bölgedeki Bosnalı Müslüman nüfusun önemli bir kısmını yok etmek olduğuna hükmetmiştir. Öyleyse belirli bir coğrafi alandaki bir grubun önemli bir kısmının yok edilmesi özel kasıt ya da niyetin var olduğunu belirleyebilmek için yeterli olabilmektedir.

Birleşmiş Milletler İşgal Altındaki Filistin Toprakları Özel Raportörü Francesca Albanese, Şubat 2024 tarihli "Bir Soykırımın Anatomisi" başlıklı raporunda Gazze'deki sivil kayıpların 30.000'i aştığını, tüm konutların %70'inin yok edildiğini, nüfusun %80'in zorla yerinden edildiğini ve binlerce esirin insanlık dışı muameleye tutulduğunu yazmaktadır. Rapora göre İsrail kuvvetleri savaş hukukunu ve uluslararası insancıl hukuku kasten ihlal etmektedir ve sahadaki eylemler soykırım suçunun işlendiğini göstermektedir (A/HRC 55/73, 2024). BM raporunun yayınladığı Şubat ayından bugüne sivil ölüm sayısı 40.000'i aşmış, halkın neredeyse tamamı zorla yerinden edilmiştir. İsrail, saldırılarının başından beri yiyecek, enerji ve temiz suya erişimi sistematik olarak kısıtlamış, Gazze halkını açlık ve susuzlukla cezalandırmıştır. Bu veriler İsrail'in sahada yalnızca savaş hukukunu değil; çok daha ağır suçlar içeren uluslararası insancıl hukuku da kasten ihlal ettiğini göstermektedir. İsrail'in eylemleri uluslararası insancıl hukuku oluşturan sözleşmeler ve yargı kararları açısından değerlendirildiğinde bu eylemlerin etnik temizlik ve soykırım suçunun kriterlerini karşıladığı görülmektedir.

Sonuç

İsrail devleti, 1948 yılında sınırları içerisinde kalan Müslüman ve Hristiyan Arapların çoğunun evlerini ve topraklarını bırakıp kaçmak zorunda kaldığı bir etnik temizlik mirası üzerinde kurulmuştur. Yaklaşık 700.000 ile 1.000.000 mülteci komşu ülkelere ya da 1948 savaşı sonrası Ürdün egemenliğinde kalmış Batı Şeria'ya kaçmış ve 76 yıldır kamplarda yaşamak zorunda bırakılmıştır. Gazze ve Batı Şeria 1967 yılında İsrail'in işgal ettiği beş alandan Filistinli nüfusun en yoğun yaşadığı iki bölgedir. İsrail bu iki bölgeyi ilhak etmemiş, kendi hukukunu bu topraklarda geçerli kılmamıştır. Bu durum bitmek tükenmek bilmeyen bir olağanüstü hal rejiminin 1967'den beri bu topraklarda sürdürüldüğü, tarım alanlarının işgal edildiği, evlerin keyfi olarak yıkıldığı, insanların keyfi tutuklamalarla tutsak edildiği bir döngü yaratmıştır. Bununla birlikte Gazze 2007 yılından beri karadan, denizden ve havadan İsrail ablukası altındadır. Hamas'ın 7 Ekim saldırılarının ardından yaşanan süreç ve İsrail'in sahadaki eylemleri bu çalışmada meşru müdafaa ve soykırım suç açısından değerlendirilmiştir. Çalışma uluslararası hukuktan kaynaklanan meşru müdafaa hakkı ile soykırım suçu olgusunu ilgili sözleşmeler üzerinden incelemiş, İsrail'in eylemlerinin adlandırılması hususunu bu sözleşmeler ve uluslararası yargı kararları üzerinden değerlendirmiştir. İsrail'in Gazze'de bir yıla yakındır sürdürdüğü hava ve kara saldırılarının meşru müdafaa hakkının gereklilik ve aciliyet kriterini aştığı ve orantılılık kriterini karşılamadığı görülmüştür. Ayrıca bu eylemlerin soykırım suçunun maddi şartlarını ve manevi kriter olan özel niyeti taşıdığı değerlendirilmiştir. İsrail'in eylemlerine ilişkin uluslararası insan hakları raporları da bu değerlendirmeyi destekler niteliktedir. Birleşmiş Milletler İnsan Hakları Konseyi Filistin Özel Raportörü Francesca Albanese'nin raporu İsrail'in Gazze'de bir çok savaş suçu ve insanlığa karşı suçun eşlik ettiği bir soykırım işlediğini belgelemiştir (A/HRC 55/73, 2024). Benzer şekilde Euro-Med İnsan Hakları İzleme Örgütü, İnsan Hakları İçin Üniversite Ağı gibi insan hakları örgütlerinin raporlarında İsrail'in Gazze'de toplu katliam ve cezalandırmalarla soykırım suçu işlediği ifade edilmiştir (Euro-Med Human Rights Monitor, 2024; University Network for Human Rights, 2004).

Kaynakça

- Acer, Y., 2024. İsrail'in Gazze'deki Suçları. TYB Akademi Dil Edebiyat & Sosyal Bilimler Dergisi, (41).
- Aksar, Y., 2009. The Specific Intent"(Dolus Specialis)" Requirement of the Crime of Genocide: Confluence or Conflict between the Practice of" Ad Hoc" Tribunals and the ICJ. Uluslararası İlişkiler/International Relations, 6(23): 113-126.
- Albanesse, F., 2024. Anatomy of a Genocide – Report of the Special Rapporteur on the situation of human rights in the Palestinian territory occupied since 1967 to Human Rights Council – Advance unedited version (A/HRC/55/73). <https://www.un.org/unispal/document/anatomy-of-a-genocide-report-of-the-special-rapporteur-on-the-situation-of-human-rights-in-the-palestinian-territory-occupied-since-1967-to-human-rights-council-advance-unedited-version-a-hrc-55/> (Erişim Tarihi: 03.07.2024)
- Alpyavuz, T., 2009. Soykırım Suçu. Journal of Naval Sciences and Engineering, 5(1): 49-61.
- Baransel, B., 2024. "Davetle Müdahale Doktrini ve Meşru Müdafaa Hakkının Jus Ad Bellum Açısından Değerlendirilmesi: Türkiye'nin Libya ve Suriye Müdahaleleri" Erciyes Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, 19(1): 377-412.
- Baser, S., 2022. The Moral Element (Mens Rea) of the Crime of Genocide and Approaches to the Interpretation of the Moral Element with Respect to International Criminal Law. ASBUHFD, 4(2): 635-679.
- Batur Yamaner, et al., 2016. 12 Ağustos 1949 Tarihli Cenevre Sözleşmeleri ve Ek Protokolleri, Galatasaray Üniversitesi Hukuk Fakültesi ve International Committee of the Red Cross: İstanbul.
- Borger, J., 2024. Why Do Arms Continue To Flow From US To Israel Despite Ceasefire Resolution? <https://www.theguardian.com/us-news/2024/apr/01/flow-of-arms-from-us-to-israel-continues-despite-ceasefire-abstention>. (Erişim Tarihi: 04.06.2024)
- Çoban, E., 2008. Uluslararası Hukukta Soykırım Suçu ve Suça Zemin Hazırlayan Toplumsal Yapılar: Ruanda Örneği. Uluslararası İlişkiler Dergisi, 5(17): 46-72.
- Deger, O., 2009. Crime of genocide and state responsibility: judgment of the International Court of Justice on Bosnia-Herzegovina v. Serbia-Montenegro case/Soykırım Suçu ve Devletin Sorumluluğu: Uluslararası Adalet Divanı'nın Bosna-Hersek v. Sırbistan-Karadağ Kararı. Uluslararası İlişkiler/International Relations, 6(22): pp.61-96.
- Dinstein, Y. (2011). War, Aggression and Self-Defence (5th ed.). New York: Cambridge University Press.
- Denk, E., 2014. Uluslararası Antlaşmalar Hukukunda Jus Cogens Kurallar. Ankara SBF Dergisi, 56(2): 43-70.
- Doğru, İ., 2024. ABD, Gazze'deki Sivil Kayıplara Rağmen İsrail'e Silah Yardımı Yapmaya Devam Ediyor. <https://www.aa.com.tr/tr/dosya-haber/abd-gazze-deki-sivil-kayıplara-ragmen-israil-e-silah-yardimi-yapmaya-devam-ediyor/3267720> (Erişim Tarihi: 10.07.2024)
- Euro-Med Human Rights Monitor, 2024. <https://euromedmonitor.org/en/article/6494/New-report..-De-Gaza:-A-Year-of-Israel%E2%80%99s-Genocide-and-the-Collapse-of-World-Order> (Erişim Tarihi: 10.08.2024)
- Fitzgerald, J., ve Debusmann, B., 2024. Mass Arrests Made as US Campus Protests Over Gaza Spread. <https://www.bbc.com/news/world-us-canada-68873825> (Erişim Tarihi: 01.06.2024)

- General Treaty for Renunciation of War as an Instrument of National Policy (Kellogg-Briand Pact). https://avalon.law.yale.edu/20th_century/kbpact.asp (Erişim Tarihi: 14.07.2024)
- Hoogh, 2006. The 'Armed Activities' Case: Unasked Questions, Proper Answers, Hague Justice Journal, 1(1): 37-40.
- International Criminal Court, 2024. <https://www.icc-cpi.int/news/statement-icc-prosecutor-karim-aa-khan-kc-applications-arrest-warrants-situation-state>
- International Court of Justice, 2024a. <https://www.icj-cij.org/sites/default/files/case-related/192/192-20240126-ord-01-00-en.pdf> (Erişim Tarihi: 13.07.2024)
- International Court of Justice, 2024b. <https://www.icj-cij.org/sites/default/files/case-related/192/192-20240510-wri-01-00-en.pdf> (Erişim Tarihi: 13.07.2024)
- International Court of Justice, 2001. <https://www.icj-cij.org/node/103143> (Erişim Tarihi: 10. 09. 2024)
- International Criminal Tribunal For Rwanda, 1998. <https://www.un.org/en/preventgenocide/rwanda/pdf/KAMBANDA%20-%20JUDGEMENT%20AND%20SENTENCE.pdf> (Erişim Tarihi 02.08.2024).
- International Criminal Tribunal For Former Yugoslavia IT 98-33, 2004. https://www.icty.org/x/cases/krstic/cis/en/cis_krstic_en.pdf. (Erişim Tarihi: 01.08.2024).
- Kagan, S., 2008. The "Media case" before the Rwanda Tribunal The Nahimana et al. Appeal Judgement, Hague Justice Journal, 3(1).
- Kaplan, F.H., 2013. Ruanda ve Eski Yugoslavya Uluslararası Ceza Mahkemeleri Kararlarında Soykırım Suçu. Uyuşmazlık Mahkemesi Dergisi, (3):106-129.
- Karadağ, U., 2016. Birleşmiş Milletler Antlaşması'na Göre Meşru Müdafaa Hakkı. İnönü Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, 7(2):171-186.
- Kretzmer, D., 2013. The Inherent Right to Self-Defence and Proportionality in Jus Ad Bellum. European Journal of International Law, 24(1): 235-282.
- League of Nations, 1919. Covenant of the League of Nations. https://avalon.law.yale.edu/20th_century/leagcov.asp (Erişim Tarihi: 03.07.2024)
- Majed, M., 2024. Gaza death toll exceeds 41,400 as Israel kills 40 more Palestinians. <https://www.aa.com.tr/en/middle-east/gaza-death-toll-exceeds-41-400-as-israel-kills-40-more-palestinians/3337543> (Erişim Tarihi: 03.07.2024).
- Medet Halil, İ., 2023. Israel paints Palestinians as 'animals' to legitimize war crimes: Israeli scholar. <https://www.aa.com.tr/en/middle-east/israel-paints-palestinians-as-animals-to-legitimize-war-crimes-israeli-scholar/3030278>. (Erişim Tarihi: 01.07.2024)
- Nişancı, D., 2021. Uluslararası Ceza Hukuku ve Türk Ceza Kanunu Düzenlemesinde Soykırım Suçu. Avrasya Sosyal ve Ekonomi Araştırmaları Dergisi, 8(2), pp.228-249.
- Özarslan, B.B., 2014. Soykırım Suçunun Önlenmesi ve Cezalandırılması Sözleşmesi Açısından Hocalı Katliamı. Hacettepe Hukuk Fakültesi Dergisi, 4(1): 187-214.
- Polat, D. Ş., 2020. Kuruluşundan Çöküşüne Milletler Cemiyeti Sistemi. Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi, 19(76): 1950-1967.
- Şare, E., 2020. Soykırım Suçundaki Özel Kast. Hacettepe Hukuk Fakültesi Dergisi, 10(2): 863-912.
- Tellal, E., 2015. Rusya Suriye'de Ne Arıyor? Ankara Üniversitesi SBF Dergisi, 70(4): 1047-1050.

- Thompson, A., ve Marquez, A., 2024. Hundreds of pro-Palestinian Protesters Arrested on Capitol Hill ahead of Netanyahu Visit. <https://www.nbcnews.com/politics/congress/hundreds-palestinian-protesters-arrested-capitol-hill-ahead-netanyahu-rcna163368> (Erişim Tarihi: 27.07.2024)
- United Nations Human Rights Council. (2015). Report of the Independent Commission of Inquiry on the 2014 Gaza Conflict - A/HRC/29/52. <https://www.ohchr.org/en/hr-bodies/hrc/co-i-gaza-conflict/report-co-i-gaza>
- United Nations Resolution 260 A (III), 2024. https://www.un.org/en/genocideprevention/documents/atrocities-crimes/Doc.1_Convention%20on%20the%20Prevention%20and%20Punishment%20of%20the%20Crime%20of%20Genocide.pdf (Erişim Tarihi: 03.07.2024)
- United Nations Resolution 3314 (XXIX), 1974. https://legal.un.org/avl/pdf/ha/da/da_e.pdf (Erişim Tarihi: 013. 07. 2024)
- United Nations Resolution 1368, 2001. <http://unscr.com/en/resolutions/1368> (Erişim Tarihi: 013. 07. 2024)
- United Nations Resolution, 1373, 2001. https://www.un.org/securitycouncil/ctc/sites/www.un.org.securitycouncil.ctc/files/ctc_special_meeting_outcome_document_4_nov_2021.pdf (Erişim Tarihi: 013. 07. 2024)
- University Network for Human Rights, 2004. <https://www.humanrightsnetwork.org/projects/genocide-in-gaza> (Erişim Tarihi: 10. 08. 2024)
- Volker Türk, 2024. Gaza: Turk pleads for end to fighting as death toll passes 40,000. <https://www.ohchr.org/en/statements-and-speeches/2024/08/gaza-turk-pleads-end-fighting-death-toll-passes-40000> (Erişim Tarihi: 07.08.2024)
- White House, 2023. Joint Statement on Israel. <https://www.whitehouse.gov/briefing-room/statements-releases/2023/10/09/joint-statement-on-israel/> (Erişim Tarihi: 19.07.2024)